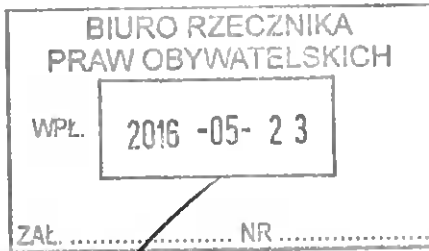

BMP-0790-1-4/2016/PS

Warszawa, dnia 19 maja 2016 roku

Pan

Adam Bodnar

Rzecznik Praw Obywatelskich

22040449 Ponie Rzeczniku

w nawiązaniu do wystąpienia Pana Rzecznika z dnia 18 kwietnia 2016 roku w sprawie art. 25 ust. 2 ustawy o dowodach osobistych (sygn. IV.7021.65.2016.MK), uprzejmie przedstawiam następujące informacje.

Zgodnie z art. 25 ust. 2 ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (t.j.: Dz. U. z 2016 r., poz. 391), zwanej dalej „ustawą”, w imieniu osoby nieposiadającej zdolności do czynności prawnych lub posiadającej ograniczoną zdolność do czynności prawnych ubiegającej się o wydanie dowodu osobistego wnioski składa rodzic, opiekun prawny lub kurator. Brzmienie przywołanego przepisu prawa jednoznacznie przesądza o tym, że w przypadku złożenia wniosku o wydanie dowodu osobistego dla dziecka wymagane jest działanie wyłącznie jednego z rodziców.

Natomiast obowiązujące w omawianym zakresie przepisy prawa przed wyżej wymienionym wskazywały na konieczność wspólnego działania rodziców, tj. wnioski składali rodzice albo jeden z rodziców wraz z pisemną zgodą drugiego rodzica, poświadczoną za zgodność podpisu przez organ gminy lub notariusza. Dodatkowo w przypadkach dołączenia do wniosku orzeczenia sądowego regulującego kwestie przyznanej rodzicom czy opiekunom prawnym władzy rodzicielskiej, w ówczesnie obowiązującym stanie prawnym pracownicy organów gmin zobligowani byli do dokonywania ich interpretacji. Z uwagi na fakt, że sądy w różny sposób orzekały (i nadal orzekają) o konkretnych ograniczeniach władzy rodzicielskiej, bądź o pozbawieniu tej władzy, niejednokrotnie pojawiały się wątpliwości interpretacyjne, co m.in. wpływało na wydłużenie czasu załatwienia sprawy.

Przedstawione powyżej uregulowania były negatywnie odbierane przez znaczną część społeczeństwa. Podnoszono przy tym, że są one nadmiernie uciążliwe. Jako przejaw tej uciążliwości wskazywano m.in. na występujące problemy przy ubieganiu się o dowód osobistych dla dziecka

w sytuacji przebywania jednego z rodziców za granicą, który zobowiązany był do poświadczenia swojego podpisu w konsulacie znajdującym się często w znacznej odległości od jego miejsca zamieszkania. Jednocześnie nie zawsze było możliwe skorzystanie w tym celu z usług zagranicznych podmiotów świadczących usługi prawne ze względu na to, że nie posiadały one wymaganych w tym zakresie uprawnień. Ponadto, w przypadku rodziców zamieszkujących w kraju uciążliwością była konieczność uzyskania urlopu w celu wyrażenia zgody na wydanie dowodu osobistego dla dziecka przed pracownikiem wystawcy tego dokumentu, a w przypadku, gdy jeden z rodziców odbywał karę pozbawienia wolności lub przebywał w areszcie śledczym dodatkowo w sprawę zaangażowani byli pracownicy administracji służby więziennej i niejednokrotnie sądy.

Uwzględniając oczekiwania społeczne dotyczące przedmiotowego zagadnienia, w projekcie założeń projektu ustawy o dowodach osobistych zaproponowano rozwiązanie mające na celu ułatwienie rodzicom ubieganie się o wydanie dowodu osobistego dla dziecka, co ostatecznie znalazło swój wyraz w art. 25 ust. 2 *ustawy*. Projekt ten był uzgadniany i konsultowany ze wszystkimi resortami oraz z wieloma podmiotami, w tym m.in. Komisją Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, Generalnym Inspektorem Ochrony Danych Osobowych, Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Państwową Komisją Wyborczą, Związkiem Banków Polskich, Prezesem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Jednocześnie należy wskazać, że zgodnie z art. 4 ust. 1 *ustawy*, dowód osobisty jest dokumentem stwierdzającym tożsamość i obywatelstwo polskie osoby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz innych państw członkowskich Unii Europejskiej, państw Europejskiego Obszaru Gospodarczego nienależących do Unii Europejskiej oraz państw niebędących stronami umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, których obywatele mogą korzystać ze swobody przepływu osób na podstawie umów zawartych przez te państwa ze Wspólnotą Europejską i jej państwami członkowskimi oraz na podstawie jednostronnych decyzji innych państw, uznających ten dokument za wystarczający do przekraczania ich granic. Wprawdzie dowód osobisty, oprócz swojej podstawowej funkcji, tj. dokumentu stwierdzającego tożsamość i obywatelstwo polskie, uprawnia do przekraczania granic niektórych państw (a dokładnie wymienionych jedynie w art. 4 ust. 1 *ustawy*), to jednak możliwość ta jest znacząco ograniczona w porównaniu do dokumentu paszportowego. Zatem dowód osobisty pełni zasadniczo inną funkcję niż dokument paszportowy, uprawniający stosownie do art. 4 *ustawy* z dnia 13 lipca 2006 r. o *dokumentach paszportowych* (t.j.: Dz. U. z 2013 r., poz. 268 z późn. zm.) do przekraczania granicy i pobytu za granicą oraz poświadczający obywatelstwo polskie, a także tożsamość osoby w nim wskazanej w zakresie danych, jakie ten dokument zawiera. Podsumowując paszport oraz dowód osobisty z założenia pełnią zasadniczo odmienne funkcje, tj. odpowiednio uprawniającą do przekroczenia granicy oraz potwierdzającą tożsamość, a jedynie wyjątkowo te funkcje mogą pełnić częściowo oba dokumenty.

Nie bez znaczenia w tym aspekcie pozostaje przystąpienie Polski do Układu z Schengen, na podstawie którego zniesione zostały kontrole wewnętrzne osób przekraczających granicę między

państwami tego układu i z tego względu trudno ocenić jaki wpływ na uprowadzenie rodzicielskie może mieć posiadanie dowodu osobistego przez dziecko. Jednakże w przypadku dokonania takiego uprowadzenia istnieje prawna możliwość powiadomienia o tym fakcie przez osobę zainteresowaną Policji, która dokona w Krajowym Systemie Informatycznym Policji stosownego wpisu i spowoduje automatyczne zamieszczenie w systemie informatycznym Schengen informacji o osobach poszukiwanych, co pozwoli na podjęcie działań wszystkim właściwym służbom. Po odnalezieniu osób poszukiwanych, w zależności od charakteru wpisu służby krajowe czy zagraniczne są zobligowane do dalszych czynności określonych prawem, w tym obowiązku zapewnienia opieki osobie małoletniej.

Ponadto należy wskazać, że rodzic, który orzeczeniem właściwego sądu jest pozbawiony władzy rodzicielskiej lub ma tę władzę ograniczoną w taki sposób, że nie posiada prawa ubiegania się o dowód osobisty dla dziecka, a mimo to składa taki wniosek, poprzez niepodporządkowanie się orzeczeniu sądu narusza przepisy prawa i może z tego tytułu ponieść odpowiedzialność. W tym celu konieczne jest jednak złożenie do organów ścigania czy sądu zawiadomienia przez osobę, której powierzono wykonywanie władzy rodzicielskiej.

Reasumując należy wskazać, że podniesiony w wystąpieniu postulat *de lege ferenda* wydaje się w zasadniczej części wynikać z odosobnionej interpretacji art. 25 ust. 2 ustawy w świetle przedstawionych przez Pana Rzecznika indywidualnych przypadków jego faktycznego stosowania. Mając powyższe na względzie nasuwa się wątpliwość, czy należy powrócić do poprzednich rozwiązań, utrudniając tym samym sposób pozyskania dokumentu większości społeczeństwa.

Warto także przy tym zauważyć, że przepisy prawa dotyczące składania wniosku o dowód osobisty dla dziecka przez rodzica nie wydają się przepisami autonomicznymi i nie mogą być interpretowane w oderwaniu np. od regulacji prawnych odnoszących się do zagadnień z zakresu m.in. praw rodzicielskich. Toteż nie można wykluczyć w indywidualnych sprawach, np. w przypadku wątpliwości lub wobec posiadania wiedzy przez organ co do ograniczeń danego rodzica w zakresie złożenia wniosku o dowód osobisty, zażądania stosownych oświadczeń lub dokumentów (a wręcz rozstrzygnięcia kwestii spornej pomiędzy rodzicami przez sąd) pod rygorem wstrzymania wydania dowodu osobistego.

2 powierzeniem

MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI

up. Tomasz ZDANKOT
Podsekretarz Stanu

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
i Administracji
02-591 Warszawa, ul. Stefana Banińskiego 1

21

MSWiA

ARC211406

BIURO RZECZNIKA
PRAW OBYWATELSKICH

WPL 2016 -05- 23

ZAL ..... NR .....

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH
AL. SOLIDARNOSCI 77
00-090 WARSZAWA